

123197
nr. omr. 1884
BIBLIOTEKA
Radomia

BIULETYN INFORMACYJNY

IZBY RZEMIEŚLNICZEJ W KIELCACH

Rok IV.

Kielce, wrzesień 1936 r.

Nr. 9.

Z posiedzenia Zarządu Izby Rzemieślniczej w Kielcach.

W dn. 7 września r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Izby Rzemieślniczej w Kielcach. Obecni: pp. mgr. Wiktor Wojtowicz, delegat Min. Przem. i Handlu, Edward Balcer prezes Izby, Stanisław Lorens wiceprezes Izby, Adam Musiał, Hersz Lipman Goldsztajn i Feliks Siłuszek — członkowie Zarządu oraz dyrektor Izby mgr. Grzegorz Axentowicz i zastępca dyrektora, Jan Korsak.

1) Rozpatrzono reklamacje oraz zgłoszenia w sprawie Komisji Egzaminacyjnych. Postanowiono skierować na Walne Zebranie Radców Izby prośbę Związku Rzemieślników Chrześcijan w Olkuszu o przyznanie Komisji Egzaminacyjnych dla zawodów: rzeźniczo-wędlarskiego, krawieckiego, stolarskiego, szewskiego i cholewkarskiego, z wnioskiem na uwzględnienie. Postanowiono również skierować na Walne Zebranie prośbę Cechu Rzeźn.-Wędl. w Dąbrowie Górniczej oraz Związku Rzem. Chrześc. w Przedborzu. Natomiast prośbę Cechu Ślusarskiego w Sosnowcu w sprawie zmian personalnych w nowej komisji nie uwzględniono.

2) Przyjęto do wiadomości podziękowanie, zgłoszone do Zarządu Izby za pośrednictwem p. Radcy Musiała Adama, od terminatorów, którzy ukończyli kurs dokształcający w Częstochowie, za zorganizowanie kursu. Przyjęto również podziękowania od terminatorów z Radomia, złożone za pośrednictwem p. Prezesa Balcera Edwarda.

3) Zarząd przyjął do wiadomości sprawozdanie p. dyrektora Axentowicza Grzegorza, o poświęceniu i otwarciu sklepu Bazaru-Rzemiosła w Poznaniu, dokonanego w dn. 31 sierpnia r. b. w obecności prezesa Izby p. Balcera, prezesa Izby Rzem. w Poznaniu, p. W. Zakrzewskiego i dyrektora I. Kurowskiego.

4) Ustalono termin Plenarnego Zebrania Radców Izby na dz. 4 października r. b.; w dniu następnym po Zebraniu Radców, t. j. dn. 5 października odbędzie się następne kolejne zebranie Zarządu Izby.

5) Rozpatrzono projekt Min. Przemysłu i Handlu Nr. 49, w sprawie nowych rzemiosł, przyczem po-

parto wszystkie poprawki Związku Izb Rzemieślniczych oraz dodano postulat, aby karty rzemieślnicze na wykonywanie nowych rzemiosł były wydawane z tytułu praw nabytych na podstawie zaświadczeń Izb Rzemieślniczych.

6) Przyjęto do wiadomości pismo Związku Izb Rzemieślniczych w sprawie obowiązku używania wyłącznie języka polskiego w korespondencji w granicach Rzeczypospolitej Polskiej.

7) Postanowiono wyznaczyć Komisję dla zbadania i ustalenia opinii rzeczoznawców odnośnie warsztatu szlifierskiego „Szybkość” w Sosnowcu.

8) Przyjęto do wiadomości zarządzenie Min. Przem. i Handlu w sprawie terminowego składania podań o zezwolenie urządzania targów i wystaw.

9) Zarząd postanowił zorganizować w Wawrzeńcycach kilkutygodniowy kurs koszykarsko-wiklinowy.

10) Uchwalono przyznać pożyczkę zwrotną Spółdzielni Stolarskiej w Sosnowcu.

11) Postanowiono wynająć lokal na wzorownie wyrobów rzemieślniczych, która będzie prowadzona wraz ze sklepem „Bazaru Rzemiosła” w Kielcach.

12) Uchwalono zorganizować w Sosnowcu kurs dla kandydatów na rzemieślników.

13) Uchwalono zorganizować powiatowe konferencje gospodarcze z przedstawicielami rzemiosła i kupiectwa.

15) Postanowiono zwrócić się do pp. Radców Izby o nadesłanie krytyki Sprawozdań Izby za rok 1935 i lata poprzednie.

Poza wyszczególnionymi sprawami na posiedzeniu Zarządu rozpatrzono różne sprawy bieżące, objęte porządkiem dziennym oraz załatwiono szereg spraw egzaminacyjnych oraz odwołań od orzeczeń Komisji.

Czytajcie
Tygodnik „RZEMIOSŁO”!

Konto P. K. O. Nr 6066.

Prenumerata roczna zł. 8.

21

ciąg dalszy ustalonego procentu średniej dochodowości w stosunku do obrotu.

	1936	1935
Prac. białiny z cudzego materiału	15—20	
Pracownice czapek i kapeluszy	10—12	12
„ gorsetów	15	15
„ kapeluszy damskich	15	15
„ piór i kwiatów sztucznych	20	20
Farbiarnie	10	10
Pralnie	15	15
Zakłady wyrobów powroźniczych	10	12
„ „ bednarskich i kołodz.	8	10
„ stolarsko meblowe	8—10	10
„ budowlane	8	8
Pracownice wyrobów rymarskich	8	8
Zakłady galanterji skórzanej	12—15	15
„ kowalskie	8	8
„ ślusarskie	10	12
„ blacharskie budowlane	8—10	10
„ galanteryjne	12	12
„ malarskie	10	10
„ fryzjerskie damskie	25	—
„ „ męskie	15	20
„ introligatorskie	7	8
„ wyrobów ceramicznych	10	10
„ „ cementowych	10	10
„ brukarskie	12	12
„ rzeźbiarskie	8—10	10
„ budowy radioaparatów	15	15
„ zegarmistrzowskie	15	15
„ instalacyjne	12	12
„ kominiarskie	40	40
Warsztaty mechaniczne	12	12
Wyrób dachówek	10	10
Ciesielstwo	8	10
Mularstwo	8	10
Szklarstwo	8	10
Kamieniarstwo	10	10
Mosiężnictwo	10	10
Tokarstwo	8	10
Tapicerstwo	12—14	15
Kaflarstwo	10	10
Rusznikarstwo	8	8
Grawerstwo	20	25
Betoniarnie	12	12
Wyroby dewocjonalji i zabawek	15	15
Zakłady fotograficzne	15	15
Pracownice rękawiczek	15	—
„ szmuklerskie	15	—
„ kotlarskie	10	—
Pracownice lakiernicze	10	—
„ szcztokarskie	6—8	—
Wyrób guzików i grzebieni z własnego surowca	10	—
Polerowanie szkła i luster	20	—
Wyrób pudełek drewnianych	15	—
Dekarstwo	8	—
Zduństwo	15	—
Wyrób cembrowin i pustaków	12	—
Pracownice obuwia z cudzego materiału (chałupnictwo)	10—15	—

Czy jesteś już członkiem L. O. P. P.?

Z posiedzenia Komisji Obciążeń przy Związku Izb Rzem. R. P.

Dnia 9 b. m. odbyło się posiedzenie Komisji Obciążeń przy Związku Izb, w którym z ramienia Izby Rzemieślniczej w Kielcach, wzięli udział pp. Prezes Edward Balcer i Dyrektor Grzegorz Axentowicz. Porządek dzienny obejmował szereg spraw z pośród których wymienić należy w pierwszym rzędzie sprawę reformy taryfy świadectw przemysłowych.

Dodać należy, że punktem wyjściowym dyskusji nad projektowaną reformą był referat wygłoszony przez p. Crett'iego, w którym to referacie uwzględniono wszystkie tezy w tej mierze uchwalone przez Zarząd Izby Rzem. w Kielcach na posiedzeniu w dniach 3 i 4 sierpnia r. b.

Naukowy Instytut Rzemiosła im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

W dniu 9 września odbyło się drugie z kolei posiedzenie Kuratorium Naukowego Instytutu Rzemiosła im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie, w którym wzięli udział z terenu Izby Rzem. w Kielcach pp. Prezes Edward Balcer i Dyrektor Grzegorz Axentowicz.

Na omawianem posiedzeniu rozpatrzono między innymi sprawy związane z uporządkowaniem spraw majątkowych Instytutu, a to w związku z przejęciem całego Muzeum Rzemiosła i Sztuki stosowanej.

Biuletyn

Biura Organizacyjno - Handlowego przy Izbie Rzemieślniczej w Kielcach.

O organizacji zbytu wyrobów rzemieślniczych.

Kwestja zbytu wyrobów rzemieślniczych jest zagadnieniem, które decyduje w wielu wypadkach o egzystencji warsztatu rzemieślniczego. Wyprodukować dobry towar, to jeszcze nie wszystko, trzeba umieć go sprzedać. Dobrze zorganizowana sprzedaż nie tylko zapewnia byt lecz również decyduje o rozbudowie warsztatów pracy. W naszych warunkach wiele warsztatów rzemieślniczych upada lub przechodzi na produkcję chałupniczą z powodu braku organizacji działu sprzedaży wyrobów rzemieślniczych, występujących w charakterze taniego pośrednika lub nakładcy. Pracę tę podjęły spółdzielnie rzemieślnicze, które stopniowo stają się nieodzownym czynnikiem w organizacji produkcji i zbytu. Aby podołać zadaniu należy dążyć do zmontowania takiej sieci spółdzielczych placówek, która mogłaby ogarnąć cały teren województwa i wszystkie, szczególnie słabsze, warsztaty rzemieślnicze. Wy-

konanie tego planu może być zrealizowane stopniowo, przyczem kwestja braku środków w wielu wypadkach nie pozwala na zorganizowanie spółdzielni nawet w ośrodkach najbardziej potrzebujących pomocy.

Pokazy, wystawy i kiermasze, licznie organizowane w ostatnich czasach dają realne korzyści przedewszystkiem warszatom większym. Mniejsze warsztaty w tego rodzaju imprezach nie mogą brać udziału, gdyż to pociąga za sobą dość duże koszty, jak: transport eksponatów, urządzenie stoiska, opłata za stoisko oraz obsługa.

Pragnąc przyjąć z pomocą rzemiosłu w kwestji rozszerzenia zbytu na wyroby rzemieślnicze, Izby Rzemieślnicze w Kielcach, Lublinie i Włocławku przystąpiły do zorganizowania spółdzielni dla zbytu artykułów produkcji rzemieślniczej p. n. „Bazar Rzemiosła” z siedzibą w Kielcach i oddziałem sprzedaży w Poznaniu, przyczem sklep w Poznaniu będzie prowadził sprzedaż obuwia, galanterji skórzanej, marmurowej, drobnych wyrobów drzewnych, narzędzi ślusarskich, szcztok instrumentów muzycznych. Inne wyroby rzemieślnicze jak: ceramika, wyroby powroźnicze, koszykarskie, kozuchy, sita i inne będą dostarczane do sklepu w Poznaniu z terenów województw lubelskiego i warszawskiego. „Bazar Rzemiosła” przyjmuje towary (w pierwszym rzędzie od spółdzielni rzemieślniczych), do komisowej sprzedaży detalicznej i hurtowej oraz przyjmować będzie zamówienia.

Sklep „Bazar Rzemiosła” w Kielcach przyjmować będzie do sprzedaży wszystkie drobne artykuły rzemieślnicze z terenu wojew. kieleckiego z uwzględnieniem przedewszystkiem galanterji pamiątkowej dla turystów, jak: galanterji drzewnej, marmurowej, skórzanej, brązowniczej, koszykarskiej, ceramiki oraz sprzętu sportowego.

Ponadto łącznie ze sklepem „Bazar Rzemiosła” w Kielcach będzie prowadzona wzorownia wyrobów rzemieślniczych. Otwarcie tej nowej placówki rzemieślniczej w Kielcach nastąpi w końcu bieżącego miesiąca. Sklep będzie się mieścić przy ul. Wesołej Nr. 50, róg Nowej. Wszelkich informacji udziela Biuro Organizacyjno-Handlowe przy Izbie Rzemieślniczej w Kielcach.

Uroczyste otwarcie sklepu „Bazar Rzemiosła” w Poznaniu.

W dniu 31 sierpnia r. b. nastąpiło uroczyste otwarcie sklepu „Bazar Rzemiosła” w Poznaniu przy, ul. św. Marcina 34.

Po uroczystym nabożeństwie w kościele św. Marcina, o godz. 11 ej odbył się akt poświęcenia i otwarcia lokalu „Bazar Rzemiosła”, Poświęcenia dokonał ks. Dr. Taczak. W uroczystości wzięli udział pp. Prezes Związku Izby Rzemieślniczych R. P. Władysław Za-

krzewski, Prezes Zjednoczenia Rzemiosła Chrześcijańsko-Narodowego Wojciech Sobczak, Naczelnik Wydz. Ekonom. Izby Przem. Handl. w Poznaniu Łukaszewicz, Dyr. Izby Rzemieślniczej w Poznaniu Ignacy Kurowski, Prezes Związku Tow. Kupieckich Ksawery Gadebusch, v. Prezes Izby Rzem. w Poznaniu, Czesław Potocki przedstawiciele prasy codziennej i gospodarczej, Kierownik B. O. H. R-u Alojzy Niemiec, przedstawiciele Rady Nadzorczej i Zarządu „Bazar Rzemiosła” Prezes Edward Balcer, Dyrektor Jan Łazarewicz i Dyrektor Grzegorz Axentowicz.

Posiedzenie Rady Nadzorczej i Zarządu „Bazar Rzemiosła”.

W związku z zakończeniem prac organizacyjnych, związanych z uruchomieniem oddziału sprzedaży „Bazar Rzemiosła” w Poznaniu, w dniu 10 września b. r. odbyło się w Warszawie posiedzenie Rady Nadzorczej i Zarządu „Bazar Rzemiosła”, na którym opracowano program działalności na okres do końca roku bieżącego.

W sprawie kalkulacji cen.

W okólniku Nr. 2, umieszczonym w Biuletynie Informacyjnym Izby Nr. 3 z m-ca marca, Izba zwróciła się do wszystkich organizacji rzemieślniczych z prośbą o szczegółowe opracowanie ankiety, dotyczącej wpływu zarządzeń ministerjalnych w sprawie zniżki cen artykułów surowców przemysłowych na stosunki gospodarcze rzemiosła. Mimo podkreślenia doniosłego znaczenia ankiety Izba otrzymała dotąd kilka zaledwie odpowiedzi. Oczywiście, że z tego właśnie względu nie mogą one być obrazem dokładnym rzeczywistości i wskutek tego uniemożliwiną wyprowadzenie właściwych wniosków.

Ponieważ w końcu bieżącego miesiąca Izba ma zebrany w tej sprawie materiał opracować uprasza się więc, aby wszystkie Organizacje i Cechy rzemieślnicze potrzebne dane wyszczególnione w Biuletynie Izby Nr. 3, str. 3 przesyłały do Izby w najbliższych dniach.

Do Spółdzielni rzemieślniczych.

W związku z koniecznością uzupełnienia przedłożonego w swoim czasie Ministerstwu materiału odnośnie działalności Spółdzielni rzemieślniczych, Izba prosi, ażeby wszystkie Spółdzielnie rzemieślnicze, istniejące na terenie działalności tej, Izby, które powstały w poprzednich latach i nie są w ewidencji Izby, nadesłały do tej, Izby wyczerpujące sprawozdania, a w szczególności: 1) rok i miesiąc założenia, 2) czy Spółdzielnia jest zarejestrowana i jaki był koszt rejestracji, 3) do jakiego Związku Spółdzielnia należy, 4) ilości członków, 5) wy-

sokość udziału i odpowiedzialności, 6) skład osobowy Zarządu, 7) skład osobowy Rady Nadzorczej, 8) obrót roczny (za r. 1935 i za czas od 1-I 1936 do 30-VI 1936), 9) wysokość kosztów organizacyjnych, 10) wysokość kosztów handlowych, a więc rzeczowych, personalnych i administracyjnych w stosunku rocznym lub miesięcznym, 11) kapitał udziałowy, 12) kapitał obrotowy, 13) wysokość zadłużenia, 14) stosunek społeczeństwa i władz miejscowych, 15) warunki zaopatrywania się członków w surowce, 16) warunki zbytu wyrobów gotowych.

Te Spółdzielnie, które w b. r. nadesłały już do Izby żądane w swoim czasie dane muszą powiadomić Izbę tylko o zaszytych zmianach i odpowiedzieć na punkty: 10, 12, 13, 14, 15 i 16.

Dział informacyjny.

Wyjaśnienie

w sprawie Komisj Egzaminacyjnych.

W związku z licznymi zapytaniami Izba Rzemieślnicza w Kielcach wyjaśnia, że nowo-mianowanym Komisjom Egzaminacyjnym będzie powierzone przeprowadzanie egzaminów mistrzowskich i czeladniczych po doręczeniu pisemnych nominacji i instrukcji.

Kurs koszykarsko-wikliniarski

Izba tut. podaje do wiadomości zainteresowanych, iż projektuje uruchomienie krótkoterminowego (kilkutygodniowego) kursu koszykarsko-wikliniarskiego. Program kursu obejmować będzie wszystkie działy produkcji wikliny i wyrobu artykułów koszykarskich ze szczególnym uwzględnieniem eksportu.

Kursa prowadzone będą przez instruktora wikliniarsko-koszykarskiego, zaangażowanego w celu przeszkolenia przodowników tego działu jak również i kandydatów w okręgu Izby.

Wszelkich informacji, związanych z organizacją powyższego kursu udziela oraz zgłoszenia kandydatów przyjmuje tut. Izba w terminie do dnia 1 października b. r.

Siedzibą kursu będą Wawrzeńczyce w powiecie miechowskim.

Udogodnienie komunikacyjne z Kielcami.

Z dniem 3 września na linii Katowice — Kielce — Radom wprowadzony został expres motorowy z nast. rozkładem jazdy:

Z Katowic odjazd 7.45, przyj. do Kielc 10.05, do Radomia 11.40.

Z Radomia odjazd 18.50, przyj. do Kielc 19.54, do Katowic 22.11.

Postój w Kielcach 1 minuta. Koszt przejazdu równa się cenie biletu III kl. pociągu pośpiesznego plus 50 gr. za każde rozpoczęte 50 kilom. drogi.

Do Zarządów Cechów w Okręgu Izby.

Wobec licznych pism i zapytań kierowanych do tut. Izby komunikuje się, iż zgodnie z decyzją Urzędu Wojewódzkiego akcja rejestracji nowych statutów Cechów w okręgu Izby będzie rozpoczęta po nadesłaniu do Władz Przemysłowych I instancji instrukcji, jakie w tej mierze Urząd Wojewódzki ustali. O terminie złożenia statutów Cechów do rejestracji będą Zarządy Cechów oddzielnie powiadomione przez Władze Przemysłowe I instancji.

Kalendarzyk podatkowy.

- 15-IX a) płatność zaliczki na podatek przemysłowy od obrotu za m-c sierpień — przez przedsiębiorstwa, prowadzące księgi handlowe,
b) płatność zaliczki na nadzwyczajny podatek od niektórych zajęć zawodowych od dochodu, osiągniętego w m-cu sierpniu,
c) płatność podatku dochodowego (reszty),
d) płatność podatku wojskowego, pobieranego w postaci dodatku do podatku dochodowego.
- 7-X płatność podatku dochodowego od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę.
- 15-X a) płatność zaliczki na podatek przemysłowy od obrotu za m-c wrzesień — przez przedsiębiorstwa prowadzące księgi handlowe,
b) płatność zaliczki na nadzwyczajny podatek od niektórych zajęć zawodowych od dochodu, osiągniętego w m-cu wrześniu,
c) płatność zaliczki kwartalnej na poczet podatku przemysłowego od obrotu za III kwartał,
d) płatność III raty zryczałtowanego podatku od obrotu.
- 31-X a) płatność III raty podatku od nieruchomości,
b) płatność za II półrocze podatku od lokali,
c) płatność II raty podatku od placów budowlanych.

Sprostowania.

W numerze 7/8 „Biuletynu” str. 20, w wydawnictwach na składzie została mylnie podana cena na książkę Gindrycha Władysława „Jan Kiliński i jego czasy”. Cena tej książki wynosi zł. 1.80 gr.

W b. numerze str. 1 p. 12 zamiast rzemieślników winno być: czeladników, na wniosek radcy p. F. Siłuszka.

W bież. N-rze, w odcinku „O przemyśle kamiennym-marmurowym”, str. 8, wiersz 2-gi, zamiast r. 1883 winno być: 1833.

Dodatek do Nr 9 Biuletynu Informacyjnego Izby Rzemieślniczej w Kielcach

Kielce, wrzesień 1936 r.

Do Zarządów Cechów w Okręgu Izby Rzemieślniczej w Kielcach.

Po wydrukowaniu Biuletynu Nr. 9 Izba Rzemieślnicza w Kielcach otrzymała z Urzędu Wojewódzkiego zawiadomienie o przesłaniu do pp. Starostów zarządzenia Urzędu Wojewódzkiego w sprawie wprowadzenia nowych statutów cechowych. Zarządzenie to podaje się niżej do wiadomości Cechów.

Jednocześnie Izba zawiadamia, że zgodnie z uchwałą Zarządu Izby z dn. 3 i 4 sierpnia 1936 r. nowe statuty będą przez Izbę dostarczone Cechom w cenie 1 zł. za 5 egzemplarzy. Nadto można w Izbie Rzemieślniczej nabyć deklaracje członkowskie w cenie po 1 gr. sztuka. Opłatę należy wносить na konto P. K. O. Nr. 66004 z podaniem dokładnego adresu pod który Statuty mają być wysłane. Wszelkie inne druki, przewidziane w §§ 30 i 31 statutu będą w odpowiedniej ilości przygotowane. (Wzorowy statut został dołączony jako wkładka do N-ru 29 „Rzemiosła” z dn. 19 lipca 1936 r.).

Przy uzupełnianiu wzorowego statutu Zarząd Cechu winien ustalić co następuje:

do § 1.— 1) Jaką nazwę będzie nosił Cech? (należy zachować dotychczasową nazwę Cechu, wzgl. o ile nowy Cech obejmować będzie również inne zawody, do dotychczasowej, nazwy Cechu dodać nazwę tego zawodu, np.: „Cech szewców i cholewkarzy”).

2) Jaki ma być okręg działalności Cechu?

3) Jakie rzemiosło względnie rzemiosła będzie Cech obejmował?

do § 13.— 4) Ile wynosić ma wpisowe oraz składka roczna?

do § 26.— 5) Z ilu członków ma się składać Zarząd Cechu?

do § 38 i 40.— 6) W jakim piśmie będą zamieszczone ogłoszenia Cechu? (przy rozważaniu tego punktu należy wziąć pod uwagę „Rzemiosło” organ Związku Izb Rzemieślniczych R. P.—Warsza-

wa, ul. Mazowiecka 1, konto P. K. O. 6066 „Gazetę Przemysłowo-Rzemieślniczą”, organ Związku Rzemieślników Chrześcijan R. P. Warszawa, ul. Miodowa 14, konto P. K. O. Nr. 1297 oraz „Biuletyn Informacyjny Izby Rzemieślniczej w Kielcach” jako regionalnego organu rzemiosła. „Biuletyn” będzie przyjmował bezpłatnie ogłoszenia, dotyczące spraw organizacyjnych Cechów, Związków i Spółdzielni rzemieślniczych).

Po odbytem posiedzeniu, gdy Zarząd już ustalił swoje stanowisko, Starszy powinien natychmiast udać się do Starostwa, zawiadomić o uchwałach Zarządu i zapytać czy Starostwo nie ma zastrzeżeń co do zamiarów Zarządu.

Niezwłocznie po posiedzeniu Zarządu, który przygotował wnioski dla walnego zebrania w sprawie rzemiosła, jakie ma obejmować cech, w sprawie nazwy organizacji, okręgu działalności, wysokości wpisowego i składki członkowskiej, liczby członków Zarządu i czasopisma, przeznaczonego do zamieszczania ogłoszeń, powinno być zwołane walne zebranie członków.

W zaproszeniach na zebranie trzeba wskazać, że się je zwołuje w celu uchwalenia nowego statutu Cechu, zgodnie z wezwaniem Władz.

Przybyli na zebranie członkowie Cechu powinni najpierw dokładnie wypełnić deklaracje członkowskie. Nieobecni na zebraniu członkowie Cechu mogą wypełnić deklaracje później, ale powinni to uczynić jaknajprędzej.

Obecnym na walnym zebraniu, a więc tych, którzy wypełnili nowe deklaracje, trzeba wymienić w protokole z imienia i nazwiska.

Protokół winien zawierać uchwałę o zmianie statutu, w szczególności uchwały w sprawach, które szczegółowo omówiliśmy wyżej (nazwa cechu, okręg działalności i t. d.).

Na ostatniej stronie statutu jest wolne miejsce na położenie podpisów tych osób, które zgłaszają zmianę statutu.

Statut podpisuje tylko dotychczasowy Starszy i Sekretarz, oraz przykładają się pieczęć cechową.

Do wypełnionych i podpisanych dwóch egzemplarzy statutu z 5 egzemplarzy, nabytych w Izbie za 1 zł. należy Starostwu przedłożyć 2 egzemplarze większego formatu, trzeba jeszcze dołączyć odpis protokołu walnego zebrania (poświadczony za zgodność przez Starszego i Sekretarza).

Na oddzielnym arkuszu piszemy podanie do miejscowego Starostwa, zaznaczając, że prosimy o zarejestrowanie statutu cechu w brzmieniu jak na załączonych egzemplarzach stosownie do uchwały walnego zebrania członków cechu.

Po otrzymaniu zatwierdzonego egzemplarza statutu należy wypełnić (ściśle według brzmienia zwróconego egzemplarza) tyle statutow małego formatu, na gorszym papierze, ilu jest członków i doręczyć każdemu członkowi przy najbliższej sposobności. Wyraźny przepis § 7 statutu (zdanie ostatnie) obowiązkowo musi być zachowany. Odbiór egzemplarza statutu członek kwituje na deklaracji.

Potrzebne ilości statutow małego formatu można nabyć w Izbie Rzemieślniczej, w cenie po 15 gr. egzemplarz.

URZĄD WOJEWÓDZKI KIELECKI *Kielce 17.9.1936*
WYDZIAŁ PRZEMYSŁOWY
Nr. PH. 3/5/2/36

w sprawie cechów rzemieślniczych.

Do

Panów Starostów Powiatowych i Grodzkich
 Województwa Kieleckiego.

Nawiązując do pisma okólnego z dnia 11 maja 1936 roku Nr. PH. 3/5/1/36, Urząd Wojewódzki zarządza i wyjaśnia co następuje:

I. Rejestracja Cechów istniejących.

1) W związku z postanowieniami art. 2 ust. III noweli do prawa przemysłowego z dnia 10/III-1934 r. Dz. Ust. Nr. 40, poz. 350 — należy wezwać poszczególne cechy rzemieślnicze do złożenia w terminie do końca **października r. b.** — nowych statutow odpowiadających postanowieniom rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 20-II-1936 roku o cechach rzemieślniczych Dz. Ust. Nr. 16, poz. 147. Wzorowy statut cechu został opracowany przez Związek Izb Rzemieślniczych R. P. w porozumieniu ze wszystkimi Izbami Rzemieślniczymi i uzgodniony z Ministerstwem Przemysłu i Handlu. (Egzemplarze statutu wzorowego w załączeniu). Egzemplarze

drukowane statutu cechy mogą nabyć za minimalną opłatą w Kieleckiej Izbie Rzemieślniczej (Kielce, ul. Sienkiewicza 49).

Równocześnie należy cech uprzedzić, że złożenie w terminie nowego statutu do zatwierdzenia pociągnie za sobą przymusowe rozwiązanie cechu, zgodnie z postanowieniem art. 2 ust. III cytow. noweli do prawa przemysłowego;

2) Cechy obowiązane są złożyć w Starostwie statutu w 2-ch egzemplarzach, dołączając ponadto odpis protokołu Walnego Zebrania cechu na którym statut został uchwalony. W zarządzeniu o którym mowa wyżej w p. 1 należy wskazać, że Walne Zebranie cechu winno być w tym celu zwołane bezwzględnie, zgodnie z przepisami dotychczas obowiązujących statutow cechowych (naturalnie — po uprzednim zaopatrzeniu się w egzemplarze statutow wzorowych);

3) do zatwierdzania złożonych statutow powołani są Panowie Starostowie jako władza przemysłowa I instancji (art. 161 ust. III prawa przemysłowego i § 8 ust. (1) rozporz. o cechach). Przy powzięciu decyzji zatwierdzającej, należy zbadać uprzednio czy projekt złożonego statutu wzorowego wypełniony został zgodnie z przepisami cytowanego wyżej rozporządzenia o cechach rzemieślniczych. Dotyczy to w szczególności § 1 i 26 ust. 1 statutu wzorowego, który musi odpowiadać postanowieniom § 2 i § 5 ust. 1 rozporz. o cechach rzemieślniczych;

4) decyzję zatwierdzającą złożony statut (wzór „a”) należy połączyć z egzemplarzem statutu sznurkiem przechodzącym przez wszystkie strony druku, końce zaś sznurka umieścić na decyzji pod naklejoną kartką białego papieru poczem wycisnąć pieczęć. Analogicznie należy postąpić z drugim egzemplarzem statutu, który pozostaje w aktach Starostwa. Po zatwierdzeniu statutu, cech należy wpisać do rejestru cechów o których mowa w p. II;

5) przy doręczaniu cechowi zatwierdzonego statutu, należy równocześnie wyznaczyć termin zwołania Walnego Zebrania celem dokonania wyboru nowych władz cechowych na zasadach nowego statutu (zarząd §§ 22—24 i § 26 ust. 1 statutu, komisja rewizyjna § 36, 23 ust. 2 i 24 statutu). Wskazaniem jest termin ten **wyznaczyć na listopad b. r.** w którym to terminie, zgodnie z § 17 p. 2 statutu, cech obowiązany jest odbyć zwyczajne zebranie dla uchwalenia budżetu. Po ukonstytuowaniu się zarządu (§ 27 ust. 6 statutu) — skład zarządu winien być podany do wiadomości władzy nadzorczej i izbie rzemieślniczej;

6) po upływie terminu wyznaczonego w myśl p. 1, o ile dany cech nie przedstawi nowego sta-

tutu do zatwierdzenia — należy przedstawić akta dot. danego cechu Urzędowi Wojewódzkiemu, który wyda decyzję w sprawie rozwiązania cechu zgodnie z art. 2 ust. III zdanie 3-cie noweli do prawa przemysłowego, względnie przedłuży termin dla złożenia statutu o ile dany cech wystąpi z odnośnym wnioskiem. Wnioski poszczególnych cechów o przedłużenie terminu dla złożenia nowych statutow — winny być przez zarząd cechu umotywowane i kierowane do właściwego Starostwa, które przedstawi wniosek Urzędowi Wojewódzkiemu ze swoją opinią w sprawie;

7) podania w sprawach dot. rejestracji istniejących cechów w myśl cytow. art. 2 noweli do prawa przemysłow. wolne są od opłat stempłowych w myśl art. 142 p. 1 u. o. s., decyzje zaś wydawane w tych sprawach wolne są od takichże opłat w myśl art. 160 p. 1 u. o. s.;

8) w związku z postanowieniami § 21 p. 8, § 30 oraz § 31 statutu wzorowego cechu — Urząd Wojewódzki zwraca się równocześnie do izby rzemieślniczej w sprawie opracowania wzorowych regulaminów: kasy zapomogowej i pogrzebowej cechu, oraz regulaminu wewnętrznego dot. organizacji biura cechu, wzorów budżetu, zamknięcia rachunkowego i rachunkowości cechu jak również ksiąg rachunkowych cechu. O wykonaniu tych prac i ewentualnych druków przez izbę — Starostwa i cechy zostaną we właściwym czasie zawiadomione.

II. Rejestr cechów rzemieślniczych.

1) Natychmiast po otrzymaniu niniejszego zarządzenia Starostwa winny przystąpić do założenia nowego rejestru cechów rzemieślniczych, stosując się ściśle do wskazań zawartych w Zarządzeniu Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 6 marca 1936 r. Monitor Polski Nr. 60, poz. 117 z 1936 r. (zarówno przy zakładaniu jak i dalszym prowadzeniu tego rejestru);

2) do rejestru cechów należy w porządku kolejnym wciągać zarówno cechy istniejące (po zatwierdzeniu nowego statutu — vide p. I — 4) jak i cechy nowe, powstające na zasadzie przepisów rozporządzenia o cechach rzemieślniczych z dn. 20/II-1936 r.

3) o każdym zarejestrowanym cechu należy zawiadomić Urząd Wojewódzki oraz izbę rzemieślniczą z podaniem liczby porządkowej cechu (rejestru Starostwa), nazwy i siedziby cechu, terytorjalnego zakresu działania, rodzaju rzemiosł objętych cechem, daty zatwierdzenia statutu, adres lokalu urzędowego cechu oraz imię i nazwisko starszego cechu i jego zastępcy oraz ich zawód. Ponadto w zawiadomieniu wskazać należy, że dane powyższe dotyczą istniejącego cechu (t. j. cechu który po-

wstał na zasadzie przepisów obowiązujących przed wydaniem noweli do prawa przemysłowego) względnie powstałego na zasadzie przepisów rozp. o cechach z dn. 20/II-1936 r.

O zaszytych zmianach w zakresie powyższych danych należy również zawiadamiać Urząd Wojewódzki i izbę rzemieślniczą, wskazując datę decyzji zatwierdzającej zmianę statutu, o ile zmiana taka została dokonana.

Uwaga: zatwierdzenie nowych statutow złożonych przez cechy istniejące — nie jest zmianą statutu w znaczeniu wyżej użytym.

III. Zatwierdzenie statutow cechów nowopowstających

(t. j. o ile cech powstaje po wejściu w życie przepisów rozporządzenia o cechach z dnia 20/II-1936 r.).

1) Dla utworzenia cechu rzemieślniczego prawo przemysłowe wymaga conajmniej piętnastu założycieli, prowadzących samoistnie rzemiosła (art. 160 prawa przemysłowego). Z uwagi na wskazany postulat ustawowy — do podania w sprawie zatwierdzenia statutu cechu, członkowie założyciele (komitet organizacyjny) winni prócz 2-ch egzemplarzy projektu statutu dołączyć protokół z organizacyjnego zebrania oraz listę członków założycieli w liczbie najmniej 15-stu ze wskazaniem imienia i nazwiska każdego z członków, miejsca zamieszkania, rodzaj i miejsce wykonywanego rzemiosła oraz numer rejestru posiadanej karty rzemieślniczej (numer rejestru danego Starostwa);

2) po wpłynięciu podania, należy zbadać uprzednio czy do podania dołączono załączniki o których mowa w p. 1, oraz czy członkowie założyciele figurują w rejestrze kart rzemieślniczych. W razie stwierdzenia braków, należy wezwać petenta do uzupełnienia wyznaczając stosowny termin.

Uwaga: podania i załączniki w sprawach omawianych w dz. III — podlegają normalnej opłacie stempłowej—5 zł. od podania i po 50 gr. od załączników. Opłacie stempłowej w kwocie 5 zł. podlega decyzja zatwierdzająca statut cechu. Analogicznym opłatom podlegają podania i załączniki oraz decyzja w sprawie zmiany statutu;

3) po należytych skompletowaniu załączników oraz po zbadaniu opinii członków założycieli, należy zasięgnąć opinii izby rzemieślniczej stosownie do § 9 ust. 1 rozporz. o cechach rzem., przesyłając izbie podanie i załączniki o których mowa wyżej w p. 1. Po nadesłaniu przez izbę swej opinii — władza wyda orzeczenie w sprawie t. j. decyzję zatwierdzającą statut (wzór „b”) lub też odmowną (§ 9 ust. 2 cytow. rozporz. o cechach). Decyzja odmowna winna

odpowiadać wymogom art. 75 rozp. o postępowaniu administracyjnym.

Uwaga: na zasadzie § 9 ust. 2 p. b. rozp. o cechach władza przemysłowa (I instancji) będzie mogła odmówić zatwierdzenia statutu, jeżeli np. na obszarze działalności projektowanego cechu działa już inny zatwierdzony cech, obejmujący tych samych rzemieślników.

4) przy doręczaniu zatwierdzonego egzemplarza statutu należy wyznaczyć termin pierwszego Walnego Zebrania celem wyboru władz cechowych oraz uchwalenia budżetu. Jeżeli pierwsze walne zebranie odbędzie się po rozpoczęciu się roku kalendarzowego, budżet winien obejmować jedynie okres do końca tegoż roku;

5) poszczególne rubryki rejestru cechów rzemieślniczych należy wypełniać i aktualizować w miarę następujących zdarzeń w działalności danego cechu.

Do nowopowstających cechów ma zastosowanie p. II-3 niniejszego zarządzenia;

6) cechy obowiązane są prowadzić księgę protokółów walnych zebrań i posiedzeń zarządu, ponadto księgi rachunkowe. Rachunkowość ma być przez cech prowadzona w-g ustalonych wzorów przez izbę rzemieślniczą (§ 30 statutu wzorowego), która księgi i inne materiały na żądanie cechowi dostarczy — ponadto każdy cech winien zaopatrzyć się w pieczęć odpowiadającą nazwie statutowej cechu;

7) celem pogłębienia i utrzymania kontaktu z organizacjami cechowymi oraz ze stanowiska celowości kontroli i nadzoru — wskazanym jest jak najczęściej wykorzystywać uprawnienia przysługujące władzy nadzorczej w myśl § 8 ust. 2 p. a rozp. o cechach rzemieślniczych. Udział delegatów Panów Starostów w zebraniach i posiedzeniach zarządów cechowych korzystnie wpłynie na należyte ujmowanie i traktowanie szeregu lokalnych zagad-

nień ekonomicznych i społecznych, jak również na ścisłość sprawozdań w tych sprawach przedstawianych władzom zwierzchnim.

IV. Sądy Polubowne przy cechach rzemieślniczych.

Sprawa powoływania przy cechach Sądów Polubownych, ich działalność jak również sprawa regulaminu o którym mowa w § 4 ust. 7, p. g. rozp. o cechach — unormowana zostanie odrębnym zarządzeniem po ukazaniu się rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zapowiedzianego w art. 163 prawa przemysłowego.

V.

1) Referenci załatwiający sprawy przemysłowe, obowiązani są dokładnie zapoznać się z postanowieniami art. 2 noweli do prawa przemysłowego, art. 160 — 163 .pr. przem., rozporządzenia o cechach rzemieślniczych z dnia 20-II-1936 r. w sprawie prowadzenia rejestru cechów rzemieślniczych oraz z niniejszym wyjaśnieniem;

2) Urząd Wojewódzki kładzie szczególny nacisk na utrzymanie w stanie aktualnym wszystkich rubryk rejestru o cechach, co umożliwi na każde żądanie władz przedstawienie odnośnych danych dot. cechów bez potrzeby każdorazowego zbierania tych danych przez Starostwa;

3) Nasuwające się wątpliwości przy stosowaniu przytoczonych wyżej przepisów należy przedstawiać Urzędowi Wojewódzkiemu.

VI.

Uchyła się zarządzenie okólnie Urzędu Wojewódzkiego z dnia 14-VI-1936 r. Nr. PH. 2547/1/30 w sprawie ewidencji cechów i korporacji oraz zarządzenie z dnia 5-III-1931 r. Nr. PH. 1053/Pi/31, w sprawie pieczęci cechowych.

Za Wojewodę: (—) E. ZAGRODZKI

Naczelnik Wydziału

Druk zakończono dnia 19.IX.1936 r.

Adres Redakcji i Administracji: Kielce, ul. Sienkiewicza Nr. 49. Telefon 16-14.

Redaktor: Simon Zygmunt.

Wydawca: Izba Rzemieślnicza w Kielcach.

Odbito w Drukarni „Kielecka Spółka Wydawnicza”, Kielce, ul. Sienkiewicza 16.

Do Czytelników „Biuletynu Informacyjnego”.

Izba Rzemieślnicza zwraca się do ogółu Czytelników „Biuletynu” z apelem o współpracę oraz poparcie. Tak jedno jak i drugie stanowią nieodzowny warunek powodzenia zamierzonej akcji rozwinięcia i przeobrażenia „Biuletynu” na regionalny organ rzemiosła województwa kieleckiego.

Poza działem informacyjnym w zakresie ustawodawstwa „Biuletyn” będzie umieszczał korespondencję oraz artykuły, nadsyłane z terenu, będzie dawał pouczenia i wskazówki, interesujące rzemieślników i t. d.

Za pośrednictwem pisma Izba Rzemieślnicza będzie w stanie dotrzeć do każdego zakątka województwa, nawiązując w ten sposób bezpośredni kontakt z rozproszonymi na całym terenie pojedynczymi warsztatami, co przyczyni się w dużym stopniu do skoordynowania prac organizacyjnych.

Realizacja zamierzeń Izby w zupełności zależeć będzie od ustosunkowania się do tej akcji ogółu rzemieślników. Im większy będzie zasięg czytelników, tem większy osiągnie się pożytek dla rzemiosła. Sieć czytelników „Biuletynu” powinna objąć cały teren województwa i dotrzeć wszędzie tam gdzie we pracach rzemieślnika, gdzie przy pomocy młotka, dłuta, kielni czy igły tworzy się nowe wartości gospodarcze.

„Biuletyn”, jako przyjaciel i doradca, winien się znaleźć w ręku każdego rzemieślnika.

Izbie nie zależy na tem, aby wszyscy rzemieślnicy prenumerowali „Biuletyn”, lecz chodzi o to, aby wszyscy to pismo czytali. Wystarczy, jeżeli będzie zaprenumerowany jeden egzemplarz na kilku rzemieślników; wystarczy, aby „Biuletyn” dotarł do każdej miejscowości.

Należy nie zapominać, że teren nasz jest jednym z największych pod względem liczebności rzemieślników, oraz jednym z najbardziej uprzemysłowionych, posiada jednak duże braki tak w odniesieniu do organizacji rzemiosła, jak i w kwestjach produkcji oraz zbytu wyrobów rzemieślniczych.

Aby usunąć braki, należy je przede wszystkim dokładnie poznać, a wówczas opracowanie i przeprowadzenie akcji, zmierzającej do uzdrowienia rzemiosła tak pod względem organizacyjnym, jak i gospodarczym nie będzie przedstawiało takich trudności, jakie się napotyka obecnie z powodu braku lub niedokładności odnośnych materiałów z terenu.

Reasumując powyższe, Izba Rzemieślnicza apeluje raz jeszcze do pp. Rzemieślników, aby w swoim własnym interesie poparli regionalny organ rzemiosła województwa kieleckiego, który winien stać się jednym ze środków naprawy obecnego stanu rzeczy w rzemiosle oraz przyczynić się do uzdrowienia i podniesienia produkcji na naszym terenie.

IZBA RZEMIEŚLNICZA W KIELCACH

Prezes: Dyrektor:
(—) EDWARD BALCER (—) GRZEGORZ AXENTOWICZ

O przemyśle kamieniarsko-marmurowym w rejonie kieleckim.

2) W epoce stanisławowskiej zainteresowanie się krajowymi marmurami ogromnie wzrosło, dzięki opiece, jaką nad tą gałęzią przemysłu roztoczył król Stanisław August.

Dla nauczania polskich kamieniarzy obróbki marmurów i sposobów eksploatacji przy pomocy stosowanych wówczas narzędzi, obrabiarek i machin, król sprowadził z Włoch mistrzów kamieniarskich, wysoko wykwalifikowanych w swoim kunszcie. Nadzór nad robotami w kopalniach i warsztatach powierzony został słynnemu nadwornemu artyście malarzowi i doradcy królewskiemu w pomysłach architektonicznych — Bacciarellemu.

Wkrótce technika obróbki polskich marmurów stanęła na poziomie produkcji marmurowej innych krajów. Gdyby praca w tym kierunku kontynuowana była nadal, Polska, dzięki swoim bogatym pokładom, zajęłaby niewątpliwie pierwsze miejsce w prze-

myśle marmurowym tak pod względem jakości jak i ilości produkcji. Z chwilą upadku Rzeczypospolitej nastąpił upadek przemysłu kamieniarskiego i marmurowego w Polsce.

Zubożały magnackie rody, przestały jaśnieć przepychem królewskie dwory. Jeszcze tu i ówdzie siłą tradycji i dzięki wyrobionemu w społeczeństwie poczuciu artystycznego smaku, powstawały wspinałe gmachy, wznoszone przez mistrzów epoki stanisławowskiej i ich uczniów. Zbudowano Belweder, Teatr Wielki, Pałac Rady Ministrów, Tow. Przyjaciół Nauk i inne reprezentacyjne gmachy Warszawy. Są to już ostatnie monumentalne budowle polskie, noszące znamiona świetnego rozkwitu sztuki architektonicznej u nas. Po tych ostatnich olśniewających błyskach następuje długotrwały okres jałowego marazmu, który położył swe piętno na ówczesnej Polsce. Stan architektury z tego okresu nosi wybitne znamiona upadku. Nie było już komu i dla kogo zająć się sprawą produkcji marmurowej oraz przejąć w opiekę tę ważną gałąź krajowej produkcji, po królu Stanisławie.

O przemyśle ludowym.

Troska o zatrudnienie bezrolnych i małorolnych oraz o powiększenie rentowności gospodarstw wiejskich cechuje program prac gospodarczych, jako jedno z ważniejszych zagadnień doby obecnej. Wyśliki oraz zamierzenia, podjęte w tym kierunku, obejmują również kwestję podniesienia wytwórczości ludowej, uprawianej przez ludność wiejską pod postacią przemysłu ludowego, domowego i chałupnictwa.

Te uboczne, a w niektórych wypadkach główne zajęcia ludności wiejskiej zostały wyłączone z pod przepisów prawa przemysłowego i wobec tego nie podlegają rygorom, stosowanym w odniesieniu do innych form produkcji.

Tak chałupnictwo jak i przemysł domowy są pojęciami ogólnymi i jako takie nie noszą specjalnie cech produkcji wiejskiej. Jedynie przemysł ludowy tę cechę posiada i z tego względu musi być traktowany jako odrębna forma produkcji, uprawianej wyłącznie przez ludność wiejską.

Ramy przemysłu ludowego są tak dowolne, że przy forsowaniu i propagandzie rozbudowy wytwórczości rękodzielniczej na wsi ginie granica między przemysłem ludowym a rzemiosłem, to też często spotykamy się z objawem masowej produkcji przedmiotów, wytwarzanych przez ludność wiejską w zakresie koszykarstwa, bednarstwa, kołodziejstwa,

wyrobów z drzewa, metali i skóry i t. p., które konkurują pod względem ceny z wyrobami warsztatów rzemieślniczych.

Wobec takiego stanu rzeczy byt warsztatów rzemieślniczych, produkujących przedmioty, wytwarzane przez ludność wiejską pod nazwą przemysłu ludowego, jest nie tylko zagrożony, lecz czeka go zupełna zagłada.

Stoimy zatem wobec zagadnienia, które musi być rozwiązane na korzyść rzemiosła lub na korzyść przemysłu ludowego.

Dokładne określenie zasięgu oraz charakteru produkcji ludowej jest kwestją, która winna być rozstrzygniętą przez czynniki miarodajne. Pozostawienie obecnego stanu rzeczy bez zmian odbije się ujemnie na naszym życiu gospodarczym, a w odniesieniu do niektórych gałęzi produkcji rzemieślniczej stworzy warunki uniemożliwiające prowadzenie warsztatów.

Mając powyższe na uwadze Izba Rzemieślnicza zbiera materiały z terenu, dotyczące uprawianego przez ludność wiejską przemysłu ludowego, potrzebne dla wypracowania odnośnych dezyderatów. W tym celu Izba zwróciła się do wszystkich Cechów i Organizacji Rzemieślniczych (patrz okólnik Nr. 3, podany w Nr. 5 „Biuletynu”) z prośbą o dostarczenie pod adresem Izby odpowiednich danych. Ponieważ Izba nie posiada jeszcze kompletnego materiału ponawia zatem prośbę o jaknajrychlejsze dostarczenie potrzebnych informacji.

Fabryka obróbki marmurów w Chęcinach przetrwała do r. 1883.

Opustoszały warsztaty kamieniarskie. Zasypane gruzem kopalnie zarosły krzewami i trawą. Rozproszyła się po świecie rzesza braci kamieniarskiej; zaledwie kilku wiernych tradycji kamieniarzy pozostało w Chęcinach. Tych kilku kamieniarzy, wybierając z zawałonych kopalń większe bryłki marmuru, trudniło się wyrobem drobnych przedmiotów, przeważnie lichtarzy dla żydowskich bożnic, jak pisze Niemcewicz.

Stan taki trwał kilka dziesiątków lat. Zapomniano w Polsce zupełnie o kieleckich marmurach. Skąpe zapotrzebowanie krajowe pokrywano materiałem, sprowadzonym z zagranicy. Dla wznoszonych w tym okresie gmachów i kościołów nie było miejsca na rodzimy materiał, gdyż nikt o racjonalnej eksploatacji marmurów nie pomyślał. Dopiero w roku 1875 została zrealizowana myśl wznowienia produkcji marmurowej. Powstała pierwsza i jedyna fabryka wyrobów marmurowych w Kielcach, która uruchomiła kilka kopalń w okolicach Kielc i Chęcina.

Od tego czasu do dnia dzisiejszego nie wiele się zmieniło. Tak pod względem eksploatacji jak i obróbki marmurów krajowych stoimy na niskim poziomie. W dalszym ciągu jesteśmy w tej sytuacji, że marmury zagraniczne wypierają materiał miejscowy. Przy wielu budowlach wzniesionych w ostatnich nawet czasach zastosowano marmury zagraniczne. Nasze marmury kalkulują się drożej od zagranicznych. Przyczyny takiego stanu rzeczy należy dopatrywać się w pewnego rodzaju zmonopolizowaniu krajowej produkcji w jednych rękach, a po wtóre, w dużych kosztach eksploatacji i transportu. Kopalnie marmurowe prowadzone są sposobem dość prymitywnym, przyczem znajdują się w dość dużej odległości od miejsca obróbki, bez możliwości korzystania z dogodnych środków lokomocji.

Na Zachodzie, w Niemczech, Francji czy Belgii, które na rynku marmurowym odgrywają wybitną rolę, sprawa produkcji marmurowej postawiona jest w ten sposób, że nawet przy gorszych warunkach naturalnych, na terenach mniej zasobnych w marmur istnieje po kilka fabryk eksploatujących i obrabiających marmury.

d. c. n.

Prenumerata: rocznie zł. 1.50, półrocznie zł. 0.75 — łącznie z przesyłką pocztową. Konto P.K.O. Nr. 66.004.

Adres Redakcji i Administracji: Kielce, ul. Sienkiewicza Nr. 49. Telefon 16-14.

Redaktor: Simon Zygmunt.

Wydawca: Izba Rzemieślnicza w Kielcach.

Odbito w Drukarni „Kielecka Spółka Wydawnicza”, Kielce, ul. Sienkiewicza 16.